

Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin
Konto: BZ WBK SA o/Świebodzin nr 571090 1593 0000 0000 5901 5348
tel./fax 068 3828236, e-mail: lkp@lkp.org.pl, [http:// www.lkp.org.pl](http://www.lkp.org.pl)

Siedliska przyrodnicze z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej w oficjalnym polskim projekcie (maj 2004) sieci Natura 2000

Metoda: Wybór obszarów siedliskowych zaproponowanych do sieci Natura 2000 przez Ministra Środowiska (maj 2004; "propozycja rządowa" - 184 obszary) porównano z treścią SDF opracowanych jako "koncepcja sieci Natura 2000" przez NFOŚ & IOP (wersja z lipca 2003, z uzupełnieniami z listopada 2003). Na wstępnym etapie nie weryfikowano danych zawartych w tych formularzach. Ostoje "znaczące" to te, które w SDF-ach dostały ocenę A-C (patrz metodyka Natury 2000). Analizę wykonano na podstawie danych zebranych w formularzach danych przez Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie i Wojewódzkie Zespoły Realizacyjne.

W drugim etapie prac starano się zweryfikować informacje w świetle współczesnej wiedzy. Uzupełniono o zebrane od specjalistów informacje i uwagi dotyczące zróżnicowania biogeograficznego konkretnych siedlisk i ich znaczenia dla całości polskich zasobów. W [nawiasach kwadratowych] podano nazwiska osób, których informacje znacząco przyczyniły się do tej weryfikacji.

Nazwy siedlisk przyrodniczych podano wg aktualnej wersji projektu rozporządzenia Ministra Środowiska, które ustali obowiązuje wykaz siedlisk. Nazwy te są uzgodnione z przygotowywanym "Przewodnikiem ochrony siedlisk przyrodniczych ..."

Wytłuszczeniem podkreślono ostoje, których włączenie do sieci wydaje się w świetle niniejszej analizy niezbędne dla ujęcia przynajmniej w minimalnym sensownym stopniu polskich zasobów siedlisk przyrodniczych z załącznika II Dyrektywy wraz z ich zmiennością.

SIEDLISKA PRZYRODNICZE

- ! **1110 piaszczyste ławice podmorskie**
Siedlisko reprezentowane przez **Ławicę Odrzańską** i część **Ławicy Słupskiej** w polskiej strefie Bałtyku - nie ujęte na liście rządowej. Siedlisko jest błędnie wykazane w SDF-ach Kilku obszarów nadmorskich - Zatoki Puckiej, Zalewu i Mierzei Wiślanej
-) **1130 ujścia rzek (estuaria)**
W Polsce najbardziej złożone estuaria tworzą Odra i Wisła - są one włączone do sieci. Do tego typu siedliska przyrodniczego trzeba zaliczyć także ujścia innych, mniejszych rzek wpadających do Bałtyku. Włączono praktycznie wszystkie obszary z tym siedliskiem, które w ogóle były proponowane.
- ! **1150 zalewy i jeziora przymorskie (laguny)***
Do sieci włączone są Zalew Wiślany i Zalew Szczeciński oraz jeziora Gardno, Łebsko, Liwia Łuża, Resko Przymorskie, Modła. Poza siecią pozostają m. in jeziora: Jamno, Bukowo, Kopań, Wicko. Zastępują na włączenie do sieci, zwłaszcza najlepiej z nich zachowane **Jezioro Bukowo** (uważane za najlepiej zachowane jezioro przybrzeżne poza Słowińskim PN)
-) **1160 duże płytkie zatoki**
Siedlisko reprezentowane tylko przez włączoną do projektu sieci Zatokę Pucką.
- ! **1170 rafy (kamieniste dno morskie)**
Siedlisko reprezentowane tylko przez nie włączoną do projektu rządowego północno-zachodnią część **Ławicy Słupskiej**
-) **1210 kiczka na brzegu morskim**
Występuje w rozproszeniu wzdłuż wybrzeża. Do projektu rządowego włączono praktycznie wszystkie obszary z tym siedliskiem, które w ogóle były proponowane.
-) **1210 klify na wybrzeżu Bałtyku**

Występują na wybrzeżu Bałtyku w postaci kilkunastu odcinków klifu. Do projektu rządowego włączono praktycznie wszystkie obszary z tym siedliskiem, które w ogóle były proponowane.

1310 śródlądowe błotniste solniska z solirodkiem

Naturalne śródlądowe stanowiska tego siedliska w Polsce potencjalnie występują na terenie Kujaw i w okolicach Łęczycy. Obecnie najbardziej znane są stosunkowo duże powierzchnie tego siedliska na łąkach przy zakładach sodowych w **Inowrocławiu-Mątwach** i **Janikowie** oraz niewielkie płaty na terenie rezerwatu halofitów w **Ciechocinku**. W ogóle nie wymienione w SDF; płaty spod Łęczycy prawdopodobnie mieszczą się w ujętym na liście rządowej obszarze Pracolina Bzury-Neru, jednak płaty kujawskie w ogóle nie zostały dotychczas zaproponowane do włączenia.

1330 solniska nadmorskie

Występują we Wstecznej Deltcie Świny, nad Dziwną (Wyspa Chrząszczewska), Regą (Włodarka), nad Zatoką Pucką) - do projektu rządowego włączono wszystkie obszary które w ogóle były proponowane

1340 śródlądowe słone łąki, pastwiska i szuwały*;

Występują w miejscach występowania solanek w okolicach Kołobrzegu, w Wielkopolsce, na Kujawach, nad dolną Nidą, na Podkarpaciu. Do sieci były zaproponowane w obszarach: **Jezioro Gopło, Zachodnie i Wschodnie Pojezierze Krzywińskie**, Ostoja Nadwarciańska oraz Pradolina Bzury-Neru, z których włączono tylko dwa ostatnie, skupiające ok. 25% szacowanej w SDFach powierzchni. Całkowicie poza rozważaniami pozostały jednak stonorośla na **Kujawach** i w **Niece Nldziańskiej!**

2110 inicjalne stadia nadmorskich wydmy białych

Występują w kilku miejscach na wybrzeżu Bałtyku (jednak bardzo rzadko, bo dominuje proces erozji, a nie akumulacji). Do projektu rządowego włączono praktycznie wszystkie obszary z tym siedliskiem, które w ogóle były proponowane.

2120 nadmorskie wydmy białe (*Elymo-Ammophiletum*)

Występują na wybrzeżu Bałtyku. Do projektu rządowego włączono praktycznie wszystkie obszary z tym siedliskiem, które w ogóle były proponowane.

2130 nadmorskie wydmy szare*

Występują na wybrzeżu Bałtyku. Do projektu rządowego włączono praktycznie wszystkie obszary z tym siedliskiem, które w ogóle były proponowane.

2140 nadmorskie wrzosowiska bażynowe (*Empetrium nigrum*)*;

W rozproszeniu na Wybrzeżu. Suche wrzosowisko bażynowe najlepiej wykształcone i zachowane na Mierzei Łebskiej i Mierzei Sarbskiej oraz w okolicach Białogóry, wrzosowisko brusznicowo-bażynowe z rzadka rozproszone na środkowym i zachodnim Wybrzeżu. Do projektu rządowego włączono praktycznie wszystkie obszary z tym siedliskiem, które w ogóle były proponowane

2160 nadmorskie wydmy z zaroślami rokitnika

Nadmorskie wydmy z zaroślami rokitnika pospolitego występują w rozproszeniu na polskim wybrzeżu Morza Bałtyckiego - od wyspy Wolin po ujście Wisły. Najrozleglejsze płaty wykształciły się na mierzei jeziora Bukowo na zachód od Darłowa, a także nad Zatoką Pucką oraz na odcinkach wydmy od Świnoujścia po Niechorze. Naturalne stanowisko zarośli rokitnika zachowało się w rezerwacie „Mewia Łacha” przy ujściu Wisły. Do projektu rządowego włączono wszystkie obszary z tym siedliskiem, które były proponowane w koncepcji NFOŚ & IOP, ale pominięto, ze szkodą dla reprezentatywności, wyjątkowo dobrze wykształcone płaty na mierzei **Jeziora Bukowo**.

2170 nadmorskie wydmy z zaroślami wierzby piaskowej

Nadmorskie wydmy z wierzwą piaskową występują w rozproszeniu na polskim wybrzeżu Morza Bałtyckiego - od wyspy Wolin po ujście Wisły. Największe i względnie trwałe płaty wykształciły się na Mierzei Łebskiej i Mierzei Sarbskiej. Do projektu rządowego włączono wszystkie obszary z tym siedliskiem, które były proponowane i wydaje się że ujęto wszystkie dobrze zachowane.

2180 lasy mieszane i bory na wydmach nadmorskich

Występują na Wybrzeżu Bałtyku, jednak są zachowane w bardzo różnym stanie. Wybitnymi centrami najlepszego zachowania i zróżnicowania są: ujęte w sieci Mierzeja Wiślana, Słowiński Park Narodowy i Wybrzeże Trzebiatowskie, oraz pominięte otoczenie **Jeziora Bukowo**.

2190 wilgotne zagłębienia międzywydmowe

Dobrze wykształcone i zachowane praktycznie tylko w Białogórze, na Mierzei Łebskiej i Sarbskiej - wszystkie ujęte w rządowym projekcie sieci

2330 wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi

Dość pospolite, rozproszone w całej Polsce i podane z wielu obszarów. Wg szacunków, ok. 70% powierzchni tego siedliska włączono do propozycji rządowej, co wydaje się wystarczające

3110 jeziora lobeliowe

Pozornie dobrze ujęte, gdyż do propozycji rządowej włączono większą powierzchnię niż była w propozycji NFOŚ & IOP (dzięki słusznemu dodaniu Bytowskich Jezior Lobeliowych). Jednak bardziej szczegółowa analiza pokazuje, że zarówno propozycja NFOŚ & IOP jak i obecna propozycja rządowa obejmują ok. 28% krajowych zasobów, nie zapewniając w dodatku ani ochrony tych najlepiej wykształconych, ani też pełnego zróżnicowania biogeograficznego. Dla uzupełnienia reprezentacji konieczne włączenie obszarów skupień najlepiej wykształconych jezior lobeliowych (**Miasteczkie Jeziora Lobeliowe, Jeziora Wdzydzkie, Lasy w dolinach Brdy i Wdy, Młosino, Dolina Słupi k. Soszycy**), jak i pojedynczych najlepiej wykształconych jezior (**Jezioro Krasne, Herta**). Dla zapewnienia zachowania zróżnicowania biogeograficznego konieczne włączenie zachodniopomorskiego obszaru **Pojezierze Drawskie** z niezbędną korektą granic, oraz korekta granic warmińsko-mazurskiego obszaru Dolina Drwęcy o jezioro Czarne; warto także rozważyć dwa pozostałe warmińsko-mazurskie jeziora lobeliowe (Długie i Tyrsko (Gutkowskie)) jako osobne ostoje.

3130 brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z *Littorelletea*, *Isoëto-Nanojuncetea*;

Rozmieszczenie i zasoby tego typu siedliska w Polsce są niejasne, trudno ocenić jak wiarygodne są dane w SDFach, choć wynikałoby z nich że do projektu rządowego zakwalifikowało się zaledwie 20% wcześniej proponowanych zasobów siedliska. Według opinii specjalistów dla jego ochrony konieczne powinny być dodane do sieci: dolnośląska **Ostoja nad Baryczą** i śląskie **Stawy Łęczok** - W pierwotnym projekcie NFOŚ&IOP to były jedyne kompleksy stawów przeznaczone do ochrony w obrębie zasięgu rzadkich gatunków namuliskowych. Taksony te występują obecnie w Polsce jedynie (albo prawie jedynie) na siedliskach antropogenicznych takich jakimi są stawy - a szczególnie duże ich kompleksy. Ochrona stawów z utrzymaniem na nich tradycyjnej gospodarki jest jedynym sposobem zachowania tych roślin (Elatine, Crassula, Dichostylis, Lindernia itp) [A. Popieła, Szczecin].

3140 twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic *Charetea*

Występują na Pojezierzach Polski pn. oraz na Polesiu. Według szacunków w propozycji rządowej znalazło się ok. 30% proponowanych wcześniej do sieci zasobów siedliska, Jednak nie ujmuje to dobrej reprezentacji ich zmienności, na liście nie znalazły się obszary, w których jeziora ramienicowe są wyjątkowo dobrze wykształcone i zachowane: **Pojezierze Drawskie, Pojezierze Ińskie, Puszcza Drawska**. Podobnym, choć wcześniej nie proponowanym obszarem jest także **Pojezierze Sejneńskie**. Dla zapewnienia dobrej reprezentacji zmienności potrzebne jest też ujęcie dużego ramienicowego Jeziora Powidzkiego na **Pojezierzu Gnieźnieńskim** [R. Piotrowicz, Poznań; P. Pawlikowski, Warszawa].

3150 starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne

Pospolite, rozproszone w całym kraju. W propozycji rządowej ujęto wprawdzie tylko 28% z propozycji NFOŚ & IOP ale w stosunku do jezior wydaje się to wystarczające i reprezentatywne. Niedostateczna jest natomiast reprezentacja starorzeczy, ponieważ w projekcie rządowym wyraźnie niedoreprezentowane są doliny odpowiednio dużych rzek (**Dolina Odra, Ujście Warty, Krośnieńska Dolina Odry, Nowosolska Dolina Odry, Kargowskie Zakola Odry, Opolska Dolina Odry, Graniczny Meander Odry, Dolina Pilicy, Dolna Wisła, Poleska Dolina Bugu, Zachodniowołyńska Dolina Bugu, Lasy Żerkowsko-Czeszewskie, Ostoja Nad Baryczą, Łęgi Odrzańskie, Grądy w Dolinie Odry, Solecka Dolina Wisły,**

Włocławska Dolina Wisły, Dybowska Dolina Wisły, Nieszawska Dolina Wisły, Dolny Wieprz, Wisła Środkowa, Przełom Wisły w Małopolsce)

-!

3160 naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne

Występują rozproszone na obszarze Pomorza, Pojezierza Mazurskiego i Suwalskiego, w Sudetach, a znacznie rzadziej w Wielkopolsce. W propozycji rządowej ujęto tylko 25% powierzchni z propozycji NFOŚ & IOP, jednak z przewagą obiektów niewielkich bądź nietypowych. Pożądane byłoby jednak zwiększenie tej powierzchni przez ujęcie jeszcze kilku kompleksów leśnych w których jeziora dystroficzne zwykle zachowały się najlepiej - **Ostoja Piska, Ostoja Augustowska, Puszcza Drawska, Lasy w Dolinach Brdy i Wdy, Jeziora Wdzydzkie)**

?

3220 Pionierska roślinność na kamieńcach górskich potoków

Występują dość często na terenie całych Karpat, choć coraz rzadziej ze względu na prace regulujące koryta rzek. W propozycji rządowej ujęto zaledwie 0,2% proponowanej przez NFOŚ & IOP powierzchni tego siedliska, pozostawiając tylko obiekt Czarna Orawa, a pomijając w sieci duże masywy górskie, w których to siedlisko występuje - najważniejsze wydają się: Beskid Żywiecki, Ostoja Gorczańska, Ostoja Popradzka, Góry Slonne. Rozmieszczenie siedliska, ani miejsca występowania jego najlepiej wykształconych płatów, nie są jednak w ogóle dobrze poznane i rzeczywista reprezentatywność ujęcia w sieci jest trudna do oceny.

?

3230 zarośla wrześni na kamieńcach i żwirowiskach górskich potoków

Miejsca występowania to: " Większe potoki lub rzeki w obrębie wyższych położen pasm karpaccich: w Wisłoka w granicach Magurskiego Parku Narodowego, Bieszczadzki Park Narodowy i bieszczadzkie parki krajobrazowe (pot. Stebnik w Niskich Bieszczadach, dol. Moczarnego (na terenie BPN), Tatrzański Park Narodowy (Chochołowski Potok i Poroniec - zb. wykształcone fragmentarycznie), Pieniński Park Narodowy (Głęboki Potok, Pieniński Potok), Gorczański Park Narodowy" - jednak w bazie NFOŚ & IOP podane tylko z Pienin! Reprezentatywność ujęcia w sieci trudna do oceny.

?

3240 zarośla wierzby siwej na kamieńcach i żwirowiskach górskich potoków

Miejsca występowania to " Wisłoka w granicach Magurskiego Parku Narodowego, Bieszczady - dol. Moczarnego, pot. Stebnik, Pieniński Park Narodowy, Tatrzański Park Narodowy, Gorczański Park Narodowy.", jednak w bazie NFOŚ & IOP podane tylko z Pienin, Czarnej Orawy, Ostoi Popradzkiej i Gorców

-!

3260 nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników

W propozycji rządowej ujęto 28% powierzchni proponowanej przez NFOŚ & IOP, ale włączono głównie przypadkowe, nie najlepiej wykształcone ani zachowane fragmenty (za wyjątkiem Ostoi Goleniowskiej żaden obszar z listy rządowej nie ma tego siedliska ocenionego na A). Pożądane dodanie przynajmniej tych obszarów, w których siedlisko jest najlepiej wykształcone (**Puszcza Drawska, Jezioro Lubie i Dolina Drawy**) [W. Puchalski, Koszalin]

-!

3270 zalewane muliste brzegi rzek

W propozycji rządowej ujęto zaledwie 18% powierzchni proponowanej przez NFOŚ & IOP, i to głównie obszary, w których siedlisko nie jest najlepiej zachowane ani wykształcone. Jest to rezultat pominięcia niemal wszystkich obszarów w dolinach dużych rzek - szczególnie istotne wydają się: **Dolna Odra, Ujście Warty, Krośnieńska Dolina Odry, Nowosolska Dolina Odry, Kargowskie Zakola Odry, Opolska Dolina Odry, Graniczny Meander Odry, Dolina Pilicy, Dolna Wisła, Poleska Dolina Bugu, Zachodniowołyńska Dolina Bugu, Lasy Żerkowsko-Czeszewskie, Ostoja Nad Baryczą, Łęgi Odrzańskie, Grądy w Dolinie Odry, Solecka Dolina Wisły, Włocławska Dolina Wisły, Dybowska Dolina Wisły, Nieszawska Dolina Wisły, Dolny Wieprz, Wisła Środkowa, Przełom Wisły w Małopolsce.**

-!

4010 wilgotne wrzosowiska z wrzoścem bagiennym (*Ericion tetralix*)

Siedlisko bardzo rzadkie, dotychczas stwierdzone we wschodniej części Pobrzeża Kaszubskiego, w okolicach Kołobrzegu, Puszczy Goleniowskiej, prawdopodobne stanowiska w Borach Dolnośląskich. W propozycji rządowej ujęto około 50% powierzchni proponowanej przez NFOŚ & IOP, włączając stanowiska z Puszczy Goleniowskiej, Pojezierza Kaszubskiego i część stanowisk z okolic Koszalina i Kołobrzegu. Pominięto jednak zupełnie ważne dla ujęcia pełnej zmienności biogeograficznej stanowiska z **Puszczy Zgorzelecko-Osiecznickiej** w Borach Dolnośląskich [M. Herbichowa, Gdańsk].

4030 suche wrzosowiska

Siedlisko pozornie pospolite, jednak powszechnie występują małe płaty, a występowanie w formie wielkoobszarowej należy do rzadkości (występuje głównie na dawnych i obecnych poligonach). Jednak to właśnie wielkoobszarowe wrzosowiska są najcenniejsze i najlepiej reprezentują ten typ siedliska. Ujęcie w propozycji rządowej 41% powierzchni proponowanej przez NFOŚ & IOP nie odpowiada więc ujęciu najcenniejszych obiektów. Rozległe wrzosowiska są w sieci reprezentowane tylko przez Wrzosowisko Przemkowskie, a poza projektowaną siecią pozostają: **Wrzosowiska Bornego Sulinowa i Okonka**, wrzosowiska żagańskie w **Puszczy Zgorzelecko-Osiecznickiej**, wrzosowiska poligonu wędryńskiego w obszarze **Buczyny Łagowskie**, wrzosowiska poligonu drawskiego w obszarze **Jeziro Lubie i Dolina Drawy**.

4060 wysokogórskie borówczyska bażynowe (*Empetro-Vaccinietum*)

Wszystkie cztery obszary występowania: Tatry, Bieszczady, Babia Góra i Karkonosze, są ujęte w rządowym projekcie sieci

4070 zarośla kosodrzewiny (*Pinetum mugo*)

Główne obszary występowania: Tatry, Babia Góra i Karkonosze, są ujęte w rządowym projekcie sieci. Pominięto tylko Pilsko w **Beskidzie Żywieckim**, szkoda bo ważne dla zapewnienia reprezentacji całej zmienności oraz ze względów biogeograficznych.

4080 subalpejskie zarośla wierzbowe wierzby lapońskiej lub śląskiej

Wszystkie trzy obszary występowania: Bieszczady, Babia Góra i Karkonosze, są ujęte w rządowym projekcie sieci

6110 Skały wapiene i neutrofilne z roślinnością pionierską (*Alyso-Sedion*)

Do tej pory znane z Pogórza i Gór Kaczawskich, Kotliny Kamiennogórskiej, Pogórza Wałbrzysko-Bolkowskiego, Gór Sowich, Bardzkich i pogórza Karkonoszy. Zasięg potencjalny zajmuje całe Sudety, Pogórze i Przedgórze Sudeckie, stąd należy podjąć dalsze badania nad rozmieszczeniem opisywanego podtypu. Tu także należą prawdopodobnie murawy z wapiennego wzgórze k. Ligoty Dln. na Opolszczyźnie. Nie były wykazywane w SDF, stąd brak ścisłych danych o ujęciu w sieci, jednak wszystkie wymienione wyżej pasma Sudetów zostały pominięte w projekcie rządowym, stąd siedlisko może w ogóle nie być reprezentowane! Na pewno dla zapewnienia reprezentacji absolutnie konieczne jest włączenie przynajmniej obszarów: **Góry i Pogórze Kaczawskie**, **Pasma Krowiarki** oraz **Góry Sowie i Bardzkie** [K. Świerkosz, Wrocław]

6120 ciepłolubne, śródładowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*)*

Rozproszone i dość pospolite. W propozycji rządowej ujęto 58% powierzchni proponowanej przez NFOŚ & IOP i nie widać istotnych zagrożeń dla reprezentatywności.

6150 wysokogórskie murawy acidofilne i bezwapienne wyleżyska śnieżne

Główne miejsca występowania: Tatry, Bieszczady, Karkonosze i Babia Góra są włączone do projektu rządowego. Poza projektem sieci pozostają murawy wysokogórskie na Śnieżniku Kłodzkim (obszar Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika), ważne dla zapewnienia reprezentacji całej zmienności oraz ze względów biogeograficznych.

6170 nawapienne murawy wysokogórskie i wyleżyska śnieżne

Wszystkie trzy obszary występowania: Tatry, Babia Góra i Pieniny, są ujęte w rządowym projekcie sieci

6210 murawy kserotermiczne * - priorytetowe z istotnymi stanowiskami storczyków

Odnotowane w wielu miejscach, a w projekcie rządowym ujęto 54% powierzchni proponowanej przez NFOŚ & IOP. Jednak wybór rządowy jest zupełnie przypadkowy i nie obejmuje najbardziej typowych miejsc występowania, ani klasycznych, najlepiej wykształconych muraw; nie uzględnia też całej ich zmienności. Dla zachowania pełnej zmienności i ujęcia najlepiej zachowanych płatów, brakuje obszarów: rezerwatu Bielinek (**Puszcza Piaskowa**), **Dolna Odra**, **Zachodniowołyńska Dolina Bugu**, **Przełom Wisły w Małopolsce**, **Włocławska Dolina Wisły**, **Dolina Dolnej Wisły**, **Pałuki**, nawapiennych muraw **Ostoi Olsztyńsko-Mirowskiej** i **Ostoi Środkowojurajskiej**, specyficznych sudeckich muraw (ze storczykami) w obszarach **Pasma Krowiarki**, **Góry i Pogórze Kaczawskie**,

- I** **6230 bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (bogate florystycznie*)**
Rozproszone w całej Polsce, choć krajowe zasoby nieznane i trudne do określenia. W projekcie rządowym ujęto 28% powierzchni proponowanej przez NFOŚ & IOP, jednak nie widać istotnych zagrożeń dla ujęcia całej reprezentatywności i zmienności.
- ?** **6410 zmiennowilgotne łąki trzęślicowe**
Rozproszone w całej Polsce, choć krajowe zasoby nieznane i trudne do określenia, zwłaszcza wobec szybkich zmian (ginięcia) tego zbiorowiska. W projekcie rządowym ujęto 38% powierzchni proponowanej przez NFOŚ & IOP, brakuje jednak kompleksowych danych co do jakości ujętych / pominiętych płatów (oceny w SDF wydają się przypadkowe). Niektóre braki wydają się istotne, np. pominięcie dobrze zachowanych łąk trzęślicowych w obszarach **Góry i Pogórze Kaczawskie** oraz **Masyw Ślęży**
- ?** **6430 ziołorośla górskie i ziołorośla nadrzeczne**
Rozproszone w całej Polsce, choć krajowe zasoby nieznane i trudne do określenia. W projekcie rządowym ujęto 37% powierzchni proponowanej przez NFOŚ & IOP. Wydaje się że ziołorośla górskie są stosunkowo dobrze reprezentowane, natomiast reprezentacja klasycznych, dobrze wykształconych ziołorośli nadrzecznych okaże się niedostateczna ze względu na brak obszarów w dolinach dużych rzek (Dolna Odra, Ujście Warty, Krośnieńska Dolina Odry, Nowosolska Dolina Odry, Kargowskie Zakola Odry, Opolska Dolina Odry, Graniczny Meander Odry, Dolina Pilicy, Dolna Wisła, Poleska Dolina Bugu, Zachodniowołyńska Dolina Bugu, Lasy Żerkowsko-Czeszewskie, Ostoja Nad Baryczą, Łęgi Odrzańskie, Grądy w Dolinie Odry, Solecka Dolina Wisły, Włocławska Dolina Wisły, Dybowska Dolina Wisły, Nieszawska Dolina Wisły, Dolny Wieprz, Wisła Środkowa, Przełom Wisły w Małopolsce).
- I** **6440 łąki selernicowe (*Cnidion dubii*)**
Występują wzdłuż Odry, Warty, Bugu i Wisły. Stwierdzono je również nad Nidą, w ujściowym odcinku doliny Sanu i Narwi oraz w rejonie Gopła. W projekcie rządowym ujęto 68% powierzchni proponowanej przez NFOŚ & IOP, co jednak nie wydaje się reprezentatywne, bo włączono tylko Dolinę Noteci, Ostoję Nadwarciańską i Ostoję Nadbużańską (danez Ostoja Wielkopolskiej są prawdopodobnie nieaktualne). Do zapewnienia reprezentacji całej zmienności konieczne potrzebne jest uzupełnienie o łąki nadodrzańskie (**Krośnieńska Dolina Odry, Kargowskie Zakola Odry, Łęgi Odrzańskie, Grądy w Dolinie Odry**) oraz łąki nad jeziorem Gopło.
- I** **6510 niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)**
Rozproszone w całej Polsce, choć krajowe zasoby nieznane i trudne do określenia. W projekcie rządowym ujęto 37% powierzchni proponowanej przez NFOŚ & IOP, jednak nie widać istotnych zagrożeń dla ujęcia całej reprezentatywności i zmienności.
- I** **górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (*Polygono-Trisetion*)**
W Sudetach w typowej postaci: Góry Izerskie, Karkonosze, Góry Kaczawskie. Także w Sudetach Środkowych, być może również Wschodnich. Poza tym w Tatrach. W SDFach błędnie podane także z innych pasm. W projekcie rządowym ujęto zaledwie 12% powierzchni proponowanej przez NFOŚ & IOP; z punktu widzenia zmienności reprezentatywności szczególnie dotkliwe jest pominięcie obszarów **Góry Izerskie** oraz **Góry i Pogórze Kaczawskie**
- I** **7110 torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)*;**
W projekcie rządowym ujęto 37% powierzchni proponowanej przez NFOŚ & IOP, jednak parametr ten niewiele mówi o reprezentacji zmienności tego typu siedliska przyrodniczego. Wystarczająca może być reprezentacja niewielkich, niżowych torfowisk wysokich, które w krajobrazach młodoglacjalnych są jeszcze względnie pospolite. Spośród dużych torfowisk wysokich typu bałtyckiego większość jest ujęta, jednak ze względu na ich rzadkość i zagrożenie należałoby oczekiwać włączenia 100% dobrze zachowanych - w województwie warmińsko-mazurskim konieczne powinny zostać zgłoszone do sieci (nie proponowane przez NFOŚ & IOP) torfowiska: **Gązwa i Budwity** (rezerваты!), a w woj. podlaskim - Bagno Krasna Gruda na **Pojezierzu Sejneńskim**. Z torfowisk sudeckich ujęto torfowiska karkonoskie, torfowiska Gór Stołowych oraz Torfowisko Pod Zieleńcem, jednak poza siecią pozostają bardzo ważne torfowiska w obszarze **Góry Izerskie** (Sudeckie torfowiska wysokie w G.

Izerskich to ponad 2/3 zasobów sudeckich torfowisk wysokich!). Ujęto najważniejsze z karpackich torfowisk - Orawsko-Nowotarskie. Poza nimi torfowiska występują w Karpatach tylko jako niewielkie obiekty, np. w Bieszczadach.

7220 torfowiska wysokie zdegradowane lecz zdolne do regeneracji

W projekcie rządowym ujęto 27% powierzchni proponowanej przez NFOŚ & IOP, jednak parametr ten niewiele mówi o reprezentacji zmienności tego typu siedliska przyrodniczego, którą trudno ocenić. Istotny wydaje się brak dużego, wymagającego renaturalizacji, obiektu Bielawskie Błoto.

7140 torfowiska przejściowe i trzęsawiska

Postaci niżowe są względnie powsolite. W projekcie rządowym ujęto 46% powierzchni proponowanej przez NFOŚ & IOP i nie widać zagrożeń dla reprezentatywności. Podtyp górski w największym zakresie występuje w Sudetach (Karkonosze, Góry Izerskie, Góry Stołowe, Góry Bystrzyckie, Masyw Śnieżnika, fragmentarycznie w Górach Orlickich). Znikomy areal ma w Tatrach, na Podhalu i w Bieszczadach. Istotnym brakiem wydaje się pominięcie obszaru **Góry Izerskie**

7150 obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku *Rhynchosporion*

Mimo że to siedlisko było bardzo licznie wykazywane w SDFach, w rzeczywistości w typowej postaci jest bardzo rzadkie. Pewne występowanie jest znane tylko z Białogóry (włączone do sieci) i z obszaru Puszczy Zgorzelecko-Osiecznickiej w Borach Dolnośląskich (pominięte!), prawdopodobne jest jeszcze w Borach Tucholskich, Pojezierzu Bytowskim i innych sandrowych obszarach Pomorza i w Kotlinie Sandomierskiej. Pominięcie **Puszczy Zgorzelecko-Osiecznickiej** - jednego z dwóch pewnych obszarów występowania w Polsce, sprawia że reprezentacja jest niedostateczna

7210 torfowiska nakredowe (*Cladietum marisci*, *Caricetum buxbaumii*, *Schoenetum nigricantis*)

Mimo że to siedlisko było stosunkowo licznie wykazywane w SDFach, w rzeczywistości w typowej postaci jest bardzo rzadkie. Większe skupienia torfowisk tego typu występują na obszarze Pomorza, Mazur, Pojezierza Suwalskiego, Ziemi Lubuskiej, w Wielkopolsce i na Lubelszczyźnie. Krajowe zasoby są trudne do oceny, jednak klasyczne obiekty zaliczane do tego typu w większości są na liście (Torfowiska Chełmskie, Pojezierze Myśliborskie, Śniatycze, Sulęcyno, Miedwie).

7220 źródła wapienne ze zbiorowiskami *Cratoneurion commutata**;

W projekcie rządowym ujęto dokładnie połowę obiektów proponowanych przez NFOŚ & IOP. Ujęto na szczęście typowe obiekty z Polski Południowej, gdzie żywy proces akumulacji trawertynu wciąż zachodzi. Największym brakiem z punktu widzenia reprezentacji pełni zmienności wydaje się brak klasycznych, trawertynowych źródeł w **Dolinie Radwi, Chotli i Chocieli** w Polsce północnej.

7230 górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakt. młak, turzycowisk i mechowisk

Dość pospolite w Polsce. W projekcie rządowym ujęto 27% powierzchni proponowanej przez NFOŚ & IOP, jednak istotny jest brak klasycznych, najlepiej w kraju zachowanych mechowisk Doliny Rospudy w **Ostoi Augustowskiej**, mechowisk (w tym łąk pełnikowych w **Dolinie Radwi, Chotli i Chocieli** oraz mechowisk w **Dolinie Ilanki i Dolinie Pliszki**

8110 piargi i gołoborza krzemianowe

W projekcie rządowym ujęto najważniejsze obszary występowania: tatry, Bieszczady, Karkonosze i Łysogóry, z punktu widzenia reprezentacji pełni zmienności istotny jest brak gołoborzy w **Masywie Śląży**

8120 piargi i gołoborza wapienne ze zbior. *Papaverion tatricii* lub *Arabidion alpinae*

Jedynym obszarem występowania są ujęte w projekcie sieci Tatry

8160 podgórskie i wyżynne rumowiska wapienne ze zbior. ze *Stipion calamagrostis* *;

W projekcie rządowym ujęto Dolinę Prądnika, Załęczański Łuk Warty, Pieniny i Tatry, włączając 37,7% powierzchni proponowanej przez NFOŚ & IOP. Zupełnie nie wystarcza to jednak dla zapewnienia reprezentacji zmienności, dla której konieczne jest włączenie

wapiennych rumowisk jurajskich z **Ostoi Olsztyńsko-Mirowskiej** i z **Dolinek Jurajskich** oraz sudeckich z **Pasma Krowiarek**

-)

8210 wapienne ściany skalne ze zbiorowiskami *Potentilletalia caulescentis*;

Zbiorowiska szczelinowe występujące w Tatrach Zachodnich; ale także na odkrytych skałach wapiennych na wyżynach – Kielecko-Sandomierskiej, Krakowsko-Częstochowskiej, na pogórzach (Karpát i Sudetów). Włączenie 38% powierzchni proponowanej przez NFOŚ & IOP (Tatry, Dolina Prądnika, Góra Św. Anny) zupełnie nie wystarcza to jednak dla zapewnienia reprezentacji zmienności, do czego potrzebne jest uzupełnienie o ostoje jurajskie (Ostoja Olsztyńsko-Mirowska, Ostoja Złotopotocka, Dolinki Jurajskie) i sudeckie (Góry i Pogórze Kaczawskie, Pasma Krowiarki)

-)

8220 ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandellii*

W projekcie rządowym ujęto 40% powierzchni proponowanej przez NFOŚ & IOP, jednak nie ujmując zmienności siedliska.

Podtyp na serpentynitach występuje w Polsce wyłącznie na terenie Sudetów i ich Przedgórze, w rejonach występowania skał serpentynitowych. Aktualne stanowiska (ok. 35 ścianek skalnych) znane są z południowego i wschodniego obrzeża Masywu Ślęży (Wzgórze Kiełczyńskie, Wzgórze Oleszeńskie wraz z Radunią, Kamienny Grzbiet), otoczenia bloku gnejsowego Gór Sowich (Masyw Grochowej, niewielkie wystąpienia w okolicy Bielawy, Kamionek, Przygórze i Woliborza) oraz punktowe wystąpienia w Masywie Śnieżnika (Żmijowiec) i Górach Kaczawskich (koło Janowic Wielkich) i zupełnie nie jest reprezentowany w projekcie rządowym! Konieczne jest uzupełnienie o **Wzgórze Kiełczyńskie, Masyw Ślęży, Góry Sowie, Góry i Pogórze Kaczawskie.**

Szczelinowe zbiorowiska skał kwaśnych i obojętnych, zróżnicowane na podtyp światłolubno-termofilny i podtyp cienisty, występują częściej, w rozporoszeniu, głównie w Sudetach i na ich pogórze. Ujęcie w projekcie rządowym obszarów Góry Stołowe, Kamionki, Karkonosze, Panieńskie Skały, Piekielna Dolina koło Polanicy, Rudawy Janowickie, a także Tatr i Pienin, zapewnia lepszą niż w poprzednim przypadku reprezentatywność, choć dla zabezpieczenia pełnej zmienności korzystne byłoby uzupełnienie o **Góry i Pogórze Kaczawskie, Góry Sowie oraz Ostrzycę Proboszczowską**

?

8230 pionierskie murawy na skałach krzemianowych (*Arabidopsidion thalianae*)

Występowanie nieznanne. Do tej pory znane z pojedynczych stanowisk (Góra Chojnik k. Jeleniej Góry, 1 płat w okolicy Dusznik Zdrój), jednak dalsze badania nastawione na poszukiwanie tego siedliska z całą pewnością znacznie rozszerzą zasięg jego występowania. Zasięg potencjalny zajmuje całe Sudety, Pogórze i Przedgórze Sudeckie.

-)

8310 jaskinie nieudostępnione do zwiedzania

Włączenie do projektu rządowego Tatr i Pienin pociąga za sobą włączenie tamtejszych jaskiń (ok. 780 obiektów).

Spośród jaskiń jurajskich w sieci znalazła się Dolina Prądnika oraz Załęczański Łuk Warty, co zapewnia jednak ujęcie tylko ok. 300 z 1700 jaskiń Jury. Osobną ostoję stanowi Jaskinia Szachownica. Poza siecią pozostaje ważna **Ostoja Środkowojurajska** oraz **Dolinki Jurajskie.**

Dobrze są reprezentowane jaskinie krasu gipsowego Ponidzia (w sieci jest Ostoja Nidziańska, ok. 40 jaskiń).

Praktycznie w całości poza siecią pozostają jaskinie świętokrzyskie (ok. 130 obiektów w pominiętym obszarze **Wzgórze Chęcińsko-Kieleckie**). Z 630 paiskowcowych jaskiń beskidzkich w sieci znajduje się tylko niewielka liczba skupiona w Ostoi Magurskiej, poza siecią pozostawiono - będące ważnymi skupieniami jaskiń - Ostoję Popradzką, Ostoję Gorczańską, Beskid Żywiecki, Beskid Śląski.

Zupełnie nie reprezentowane w rządowym projekcie sieci są jaskinie sudeckie, ponieważ pominięto kluczowe ich skupiska w **Górach i Pogórze Kaczawskim, Paśmie Krowiarki, Górach Białskich i Grupie Śnieżnika**

-)

9110 kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*)

W projekcie rządowym ujęto ok. 27% polskiego arealu tego typu siedliska, co wydaje się dobrą reprezentacją typu. Nie w pełni jednak ujęto zmienność geograficzną, np. kwaśne buczyny sudeckie praktycznie nie są reprezentowane. Potrzebne byłyby istotne dla nich obszary: **Góry Opawskie, Góry Białskie i Grupa Śnieżnika, Góry i Pogórze Kaczawskie**

9130 żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion, Galio odorati-Fagenion*)

W projekcie rządowym ujęto ok. 40% polskiego arealu tego typu siedliska, co wydaje się dobrą reprezentacją typu. Nie w pełni jednak ujęto zmienność geograficzną, pominięto także najlepsze, dobrze i typowo wykształcone kompleksy. Z punktu widzenia włączenia najlepiej zachowanych kompleksów oraz pełni zmienności biogeograficznej daje się odczuć brak:

Wysoczyzny Elbląskiej, Parazyńskich Buczyn, położonych na granicy zasięgu Buczyn Łagowskich, unikatowej Buczyny Szprotawsko-Piotrowickiej oraz buczyn sudeckich w Górach Opawskich, Górach i Pogórzu Kaczawskim, Górach Bialskich i Grupie Śnieżnika

9140 górskie jaworzyny ziołoroślowe (*Aceri-Fagetum*)

W projekcie rządowym ujęto ok. 47% powierzchni proponowanej w koncepcji NFOŚ & IOP, co jednak zupełnie nie przekłada się na reprezentację zmienności siedliska. W komplecie ujęto występujące w Bieszczadach jaworzyny wschodniokarpackie, podczas gdy w całości poza siecią pozostał zachodniokarpacki podtyp tego siedliska przyrodniczego - dotychczas podtyp odnaleziony wyłącznie na czterech izolowanych stanowiskach w **Beskidzie Żywieckim**: w rezerwacie „Dziobaki” (leśnictwo Rycerki, oddział 169), w rezerwacie „Oszast” (leśnictwo Cicha, oddział 200), w rezerwacie „Pod Rysianką” (leśnictwo Sopotnia Górna, oddział 181) oraz w pobliżu szczytu Wielkiej Rycerzowej (leśnictwo Morgi, oddział 320; leśnictwo Rycerki, 165, 166, 168).

9150 ciepłolubne buczyny storczykowe (*Cephalanthero-Fagenion*)

W projekcie rządowym ujęto ok. 47% powierzchni proponowanej w koncepcji NFOŚ & IOP, co jednak zupełnie nie przekłada się na reprezentację zmienności siedliska. Ujęto w całości pienińskie buczyny storczykowe i jedyny płat buczyny nadbałtyckiej, natomiast pozostawiono poza siecią wszystkie buczyny sudeckie (**Pasmo Krowiarki, Góry i Pogórze Kaczawskie**), wszystkie buczyny pomorskie (**Jeziora Raduńsko-Ostrzyckie, Dolina Radwi, Chotli i Chocieli**), oraz znaczną część małopolskich (**Ostoja Złotopotocka, Ostoja Olsztyńsko-Mirowska, Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie**)

9160 grąd subatlantycki (*Stellario-Carpinetum*);

W projekcie rządowym ujęto ok. 26% powierzchni proponowanej w koncepcji NFOŚ & IOP, ale dobrze reprezentujących niewielką zresztą zmienność; ujęte zostały najlepiej zachowane płaty, w tym reprezentacja postaci zboczowych.

9170 grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*)

W projekcie rządowym ujęto ok. 36% powierzchni proponowanej w koncepcji NFOŚ & IOP, włączono wszystkie najcenniejsze w Polsce kompleksy łąk tego typu poza **Puszczą Borecką**

9180 jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach* (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*)

W SDFach błędnie kwalifikowano tu zboczowe łąki z Polski Północnej, dlatego udział ujętych płatów trudno obliczyć. Z pewnością jednak ujęcie w projekcie rządowym nie obejmuje zmienności tego typu siedliska.

Niemal w całości pozostają poza siecią sudeckie i podsudeckie lasy klonowo-lipowe. Znajdują się one tylko w obszarze Piekielna Dolina k. Polanicy oraz w Górach Stołowych, jednak powierzchnia ujęta w projekcie nie przekracza 2% arealu tego siedliska w regionie! Pilnie potrzebne dodanie obszarów: **Góry i Pogórze Kaczawskie, Przełomy Pełcznicy pod Książem, Góry Sowie i Bardzkie** (część zach.), **Ostrzyca Proboszczowska, Dolina Bobru, Przełom Nysy k. Morzyszowa, Czarne Urwisko k. Lutyni, Wąwóz Złotego Potoku k. Złotego Stoku, Dobromierz - Chwaliszów - Jaskulin**

Podobnie w większości pozostają poza projektem sudeckie jaworzyny z miesięcznicą trwałą. Ten podtyp siedliska przyrodniczego występuje na pojedynczych, izolowanych stanowiskach. Do tej pory opisywano go z Gór Stołowych, Masywu Śnieżnika, Gór Ołowianych, podnóża Karkonoszy, Gór Kamiennych, Gór Sowich i Pogórza Izerskiego. Spośród wymienionych, tylko Góry Stołowe znalazły się w sieci, jest tam jednak nie więcej niż 10% arealu zbiorowiska. Potrzebne jest dodanie ostoi: **Góry Sowie i Bardzkie** (część wsch.) oraz **Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika** (tu klasyczne stanowisko w Wąwozie Wilczki), a także (nie proponowane dotychczas) **Góry Kamienne**.

Jaworzyny z jęczmikiem zostały stosunkowo dobrze ujęte w Karpatach (Pieniny, Ostoja Magurska, Bieszczady), jednak zupełnie pominięto jedyne sudeckie stanowisko

(Wąwóz Myśluborski w obszarze **Góry i Pogórze Kaczawskie**). Jurajskie płaty tych jaworzyn w większości pozostają poza siecią, skupiając się w pominiętej **Ostoi Środkowojurajskiej**.

Karpackie jaworzyny z mieszańczą trwałą dotychczas zidentyfikowano w Beskidzie Żywieckim i Śląskim, w Bieszczadach, w Beskidzie Niskim i Beskidzie Małym. Można szacować że w projekcie rządowym ujęto ok. 50% ich zasobów, pomijając jednak zupełnie Beskid Śląski, Beskid Żywiecki i (nigdy dotychczas nie proponowany) Beskid Mały.

W całości są ujęte w sieci babiogórskie jaworzyny z jarzębiną.

Tylko w części ujęte są karpackie jaworzyny ziołoroślowe. Duże ich skupienie znalazło się w projektowanej sieci w Bieszczadach, pominięto jednak wszystkie zachodniokarpackie, ważne z biogeograficznego punktu widzenia stanowiska w **Beskidzie Żywieckim** - np. w rezerwach „Pod Rysianką” (1970; 27,54 ha), „Dziobaki” (1995; 13,06 ha), „Oszast” (1971; 48,82 ha).

-I

9190 pomorski kwaśny las brozowo-dębowy (*Betulo-Quercetum*)

Trudno oszacować % areалу ujęty w projekcie rządowym, ponieważ dane w SDFach są zaciemnione niesłusznym zakwalifikowaniem tu niektórych śródłądowych kwaśnych dąbrów. Siedlisko jest ujęte np. w obszarach Pobrzeże Słowińskie, Trzebiatowsko-Kołobrzski Pas Nadmorski i Dorzecze Parsęty, jednak wydaje się że większość zasobów pozostaje pominięta (np. bardzo dobrze wykształcone lasy tego typu nad **Jeziolem Bukowo; Puszcza Wkrzańska**)

-I

91D0 bory i lasy bagienne*

W projekcie rządowym ujęto ok. 40% powierzchni proponowanej w koncepcji NFOŚ & IOP, co jednak nie dotyczy w równomierny sposób wszystkich podtypów. Wystarczająca jest prawdopodobnie reprezentacja borów i brzezin bagiennych. Ujęto w projekcie najważniejsze ostoje borealnych świerczyn bagiennych (Puszcza Romincka, Żytkiejmska Struga - największy w Polsce płat, Puszcza Białowieska). Jednak już borealne bagienne lasy sosnowo-brzozowe skupiają się głównie w pozostawionych poza siecią: **Ostoi Augustowskiej i Ostoi Knyszyńskiej**.

Spośród górskich torfowisk z sosną błotną ujęto w sieci torfowiska Gór Stołowych i Torfowisko pod Zieleńcem, zupełnie jednak pominięto, ze szkodą dla objęcia całej zmienności podtypu, torfowiska w **Górach Izerskich** (stanowiące około 50% zasobów sudeckich).

Zasoby górskich świerczyn bagiennych są trudne do określenia, ze względu na skąpą wiedzę o ich występowaniu. Na pewno pominięto ważne (najlepiej w Polsce wykształcone) płaty tego podtypu w **Górach Izerskich**, a także izolowane, istotne z biogeograficznego punktu widzenia, płaty w **Górach Białskich i Grupie Śnieżnika**, na **Babiej Górze** poza granicami BgPN oraz w Ostoi **Gorczańskiej** [J. Potocka, Wrocław]

-I

91E0 łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe*

W projekcie rządowym ujęto 41% proponowanego przez NFOŚ & IOP areálu tego bardzo pospolitego siedliska, co wydawać by się mogło dostatecznym wskaźnikiem. Dotyczy on jednak wyłącznie najpospolitszego z należących tu podtypów - łągów jesionowo-olszowych. Natomiast łągi wierzbowe i topolowe w dolinach dużych rzek są niemal zupełnie pominięte w projekcie rządowym! Pominięto takie istotne dla nich obszary, jak: **Ujście Ilanki, Dolna Wisła, Poleska Dolina Bugu, Zachodniowołyńska Dolina Bugu, Solecka Dolina Wisły, Włocławska Dolina Wisły, Dybowska Dolina Wisły, Nieszawska Dolina Wisły, Dolny Wieprz, Wisła Środkowa, Przełom Wisły w Małopolsce**.

Spośród podgórszych łągów jesionowych pominięto większość sudeckich (szczególnie ważne **Góry i Pogórze Kaczawskie**), a także ważne biogeograficznie stanowiska pomorskie ma **Wysoczyźnie Elbląskiej**.

-I

91F0 łągowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*)

W projekcie rządowym ujęto 27% proponowanego przez NFOŚ & IOP areálu tego siedliska, jednak głównie podzespół śledziennicowy, występujący poza dolinami dużych rzek. Praktycznie zupełnie pominięto natomiast typowy podzespół - łągi wiązowo-jesionowe w dolinach dużych rzek, z najważniejszymi skupiającymi je obszarami: **Słubickie Łęgi, Nowosolska Dolina Odry, Lasy Żerkowsko-Czeszewskie, Ostoja Nad Baryczą, Łęgi Odrzańskie, Grądy w Dolinie Odry**

-I

9110 Ciepłolubne dąbrowy* (*Quercetalia pubescenti-petraeae*)

W projekcie rządowym ujęto 33% proponowanego przez NFOŚ & IOP areálu tego siedliska, jednak liczba ta dotyczy wyłącznie zespołu świetlistej dąbrowy (*Potentillo albae-Quercetum*).

Zupełnie natomiast pominięto dwa pozostałe podtypy: *Litosphermo-Quercetum* na jedynym polskim stanowisku w Bielinku (**Puszcza Piaskowa**) oraz ciepłolubne dąbrowy typu *Sorbo-Quercetum* występujące wyłącznie w obszarze **Góry i Pogórze Kaczawskie**.

91P0 wyżyny jodłowy bór mieszany (*Abietetum polonicum*)

Większe powierzchnie opisywane jako 91P0 znajdują się w Górach Świętokrzyskich i ich okolicach, na Roztoczu (Roztoczański Park Narodowy, rezerwat Debry, rezerwat Święty Roch), w Puszczy Solskiej i Kotlinie Sandomierskiej. Notowane także w Lasach Janowskich. Występuje również na Pogórzu Karpackim. Stopień ujęcia polskich zasobów w projekcie sieci niejasny.

91Q0 górskie reliktywne lasy sosnowe (*Erico-Pinion*)

Występują w Pieninach i Tatrach i są w całości ujęte w sieci

91T0 sosnowy bór chrobotkowy

Aktualny stan polskich zasobów niejasny, jednak wydaje się że większa część zasobów (np. Puszcza Kurpiowska, większość Borów Tucholskich) pozostała poza siecią. W projekcie rządowym ujęto zaledwie 8% proponowanego przez NFOŚ & IOP arealu tego siedliska, lecz z drugiej strony pamiętać trzeba że w SDFach wpisano często dane nieaktualne (bór chrobotkowy w szybkim tempie zanika)

9410 Górskie bory świerkowe (*Piceion abietis* część - zbiorowiska górskie)

W projekcie rządowym ujęto 27% proponowanego przez NFOŚ & IOP arealu tego siedliska. Włączono bory Tatr (w tym uniaktowe postaci nawapienne) i Karkonoszy, ale poza Babią Górą i Policą nie włączono ważnych z punktu widzenia zmienności i biogeografii górnoeregulowych świerczyn beskidzkich (Centrum ich występowania jest pominięta Ostoja Gorczańska, duże płaty także w Beskidzie Żywieckim). Zaliczane do tego typu siedliska dolnoeregulowe bory świerkowe i jodłowo-świerkowe centrum występowania mają w Beskidach Zachodnich – w **Beskidzie Żywieckim** i **Beskidzie Śląskim**, które to ostoje, z wyjątkiem Babiogórskiego PN, pominięto w projekcie.

9420 górski bór modrzewiowo-limbowy *Pino cembrae-Piceetum*

Występuje w Tatrach i w całości jest ujęty w rządowym projekcie sieci

**RANKING OBSZARÓW PROPONOWANYCH DO NATURY 2000 (KONCEPCJA NFOŚ & IOP) WEDŁUG
RÓŻNORODNOŚCI TYPÓW SIEDLISK PRZYRODNICZYCH Z ZAŁĄCZNIKA I DYREKTYWY SIEDLISKOWEJ**

Analiza oparta na danych SDF - istnieje niebezpieczeństwo, że użyte dane są tylko historyczne lub że są błędnie podane.

Nazwa ostoi	Liczba występujących typów siedlisk przyrodniczych	Czy włączona do projektu rządowego?
Wolin i Uznam	31	Tak
Tatry	28	Tak
Dorzecze Parsęty	25	Tak
Sandr Brdy	25	Tak
Dolina Radwi, Chotli i Chocieli	24	NIE
Ostoja Nadwarciańska	24	Tak
Puszcza Drawska	24	NIE
Karkonosze i Góry Izerskie¹	23	Tak/ NIE
Lasy Wałeckie	23	NIE
Górznieńsko-Lidzbarski Kompleks Leśny	22	NIE
Lasy Witnicko-Dębnieńskie	22	NIE
Beskid Żywiecki	21	NIE
Lasy w dolinach Brdy i Wdy	21	NIE
Pojezierze Gnieźnieńskie	21	NIE
Góry i Pogórze Kaczawskie	20	NIE
Jezioro Lubie i Dolina Drawy	20	NIE
Pojezierze Sławskie	20	NIE
Dolina Piławy	19	NIE
Jezioro Gopło	19	NIE
Lasy Gostynińsko-Włocławskie	19	NIE
Ostoja Wielkopolska	19	Tak
Ostoja Wigierska	19	Tak
Pojezierze Drawskie	19	NIE
Beskid Śląski	18	NIE
Biedrusko	18	Tak
Lasy Bierzwnickie	18	NIE
Pałuki	18	NIE
Pojezierze Ińskie	18	NIE
Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana	18	Tak
Bieszczady	17	Tak
Dolina Płoni i Jezioro Miedwie	17	Tak
Dolina Płynicy	17	NIE
Ostoja Nidziańska	17	Tak
Pieniny	17	Tak
Puszcza Białowieska	17	Tak

¹ W projekcie rządowym włączono Karkonosze w granicach KPN. Dane w SDF dotyczą razem Karkonoszy i Gór Izerskich

Trzebiatowsko-Kołobrzesci Pas Nadmorski	17	Tak
Uroczyśka Lasów Janowskich	17	NIE
Dolina Grabowej	16	Tak
Dolina Małej Panwi I	16	NIE
Dziczy Las i Dolina Tywy	16	NIE
Góry Stołowe	16	Tak
Jeziora Wdzydzkie	16	NIE
Ostoja Gorczańska	16	NIE
Ostoja Nadbużańska	16	Tak
Ostoja Środkowojurajska	16	NIE
Puszcza Wkrzańska	16	NIE
Puszcza Zgorzelecko-Osiecznicka	16	NIE
Wzgórza Bukowe	16	Tak
Babia Góra ²	15	Tak/ NIE
Bobolickie Jeziora Lobeliowe	15	Tak
Dolina Biebrzy	15	Tak
Dolina Stobrawy	15	NIE
Kemy Rymańskie	15	Tak
Ostoja Goleniowska	15	Tak
Ostoja Piska	15	NIE
Ostoja Poleska	15	Tak
Ujście Odry i Zalew Szczeciński	15	Tak

² W projekcie rządowym włączono tylko BgPn. Dane w SDF są dla całego obszaru